

«Добрая навіна для аматараў мастацтва: з 5 мая ў музея з'явіўся свой *web-site*.» («Народная Воля», 19.05.2004); «...кожны новы фотаздымак, зроблены мабільным, аўтаматычна перасылася на *web-site* уладальніка апарата.» (Звязда, 02.09.2005).

Інтэрнэт / Інтэрнэт / Internet ← Internet

«Дзякуючы супрацоўніцтву з маладзёжным грамадскім аб'яднаннем «Мадэм» у цэнтральнай бібліятэцы дзейнічае *Internet-клас*» (ЛіМ, 04.11.05); «Плануецца таксама... арганізаваць спецыяльны *інтэрнэт-партал*.» (ЛіМ, 16.06.06).

МакДональдс / Макдональдс / MacDonald's / Mac-Donald's ← McDonald's
«...Сустрэцца з міні-Амерыкай можна, завгаіўшы ў *МакДональдс*. (Культура, №31, 05-11.08.2006); «Падчас рэканструкцыі будынка вар будзе прадоўжаны да ўваходу ў падземны пераход каля будынка «*Макдональдса*» за кошт зносу аўтастанкі.» (Народная Воля, 11.12.2003); «Не бацьць ён (Сяргей Прылуцкі) «жывых» персанажаў: начальніка, падлегкаў на ролях, ісламістаў, анархістаў, усялякіх нібыта абрыдлых *макдональдсаў-кокаколаў-мэрасаў*...» (Голас Радзіцы, 16.10.2003); «Больш-менш прыстойнай падпрацоўкай лічыцца праца ў рэстаранах *McDonald's*.» (Чырвоная змена, 07.10.2005); «Нагадаю, што ў часы «перабудовы» мара пра «прыгожае жыццё» ў савецкіх людзей не сягала вышэй *Coca-cola* і *Mac-Donald's*.» (Народная Воля, 28.01.2005).

Он-лайн / онлайн / on-line ← on-line / online

«Сёлета ў фінале конкурсу за званне самай прыгожай у сусветнай паўшчыне змагаліся 10 беларусаў, якім акрамя прывабнай знешнасці (ацэньвалася *онлайн-галасаваннем*) неабходна было мець свае таленты і здольнасці.» (Чырвоная змена, 07.10.2005); «...у выпадку страты або крадзяжу карткі кліент у рэжыме *он-лайн* (без звароту ў банк) можа заблакіраваць карт-ракунак.» (Народная Воля, 02.06.2004); «...і звесткі ад уласных карэспандэнтаў у рэжыме *он-лайн*» (Звязда, 01.09.2005).

Піяр / піяр / PR ← PR

«Аб гэтым БелаПАН паведаміла *піяр-менеджэр* рэкламнага агенцтва «Крынь». (Народная Воля, 02.06.2004); «На чым заробіў сабе добры перадвыбарачны *піяр*.» (Народная Воля, 01.03.2005); «Гэта вельмі важна рабіць як шырокую *PR*-акцыю.» (Народная Воля, 22.02.2005); «Лепшай *PR*-персонай стала Юлія Несцяранка – за папулярнасцю фізічнай культуры і здаровага ладу жыцця...; удзелу ў *прома-кампаніі*.» (Чырвоная змена, 01.04.2005).

СМС / SMS ← SMS

«У гэты абдуляваны момант табе прыходзіць *SMS*-паведамленне з простым пытаннем: «Спіш?» (Малодосць, №5, 2006); «...якія новыя паслугі вы збіраецеся развіваць? – ...Далейшае пашырэнне магчымасці выкарыстання *SMS*-банкінгу.» (Звязда, 16.08.2006).

Сустрэкаюцца сітуацыі, калі да слова, графічна выражанага лацінай прыступляецца беларускамоўны суфікс, і слова на пісьме афармляецца кірылічна-лацінчным спосабам.

¹ Сярод *наіваў рэспандэнтаў* былі таксама *школьнікі і навушчыцы каледжаў*.

да іхняй моўнай практыкі, то з'яву гэтую можна паглумачыць тым, што моладзь – гэта пераважна студэнты¹, якія нядаўна засвоілі граматычныя правілы, а прадстаўнікі старэйшага пакалення, праца якіх не звязана з філалогіяй, маглі паспеець забыцца на гэтыя правілы і таму больш карысталіся моўнай інтуіцыяй.

Такім чынам, наша апытанне засведчыла, што шматлікія моўныя інавацыі атрымалі грамадскае прызнанне. Найперш гэта датычыцца носьбітаў беларускай мовы, якія карыстаюцца ёю як асноўнай. Але заўважны і той факт, што інавацыі карыстаюцца падтрымкай і сярод рускамоўнай часткі насельніцтва. На нашу думку, гэта можа быць звязана з тым, што сёння руская мова ўспрымаецца носьбітамі беларускай мовы не як другая родная (хаця для большасці з іх беларуская мова – вывучаная), а як мова суседняга народа. Пры гэтым, усведамляючы мінарытарнасць сваёй нацыянальнай мовы, яны ўжо не імкнуцца да «зліцця моў», а наадварот намагаюцца падкрэсліць самабытнасць нацыянальнай мовы, яе адрозненні ад рускай. Моўны пурызм у дачыненні да рускай мовы, які актыўна стаў дзейнічаць на пачатку 90-х гадоў, і сёння не здаў сваіх пазіцый, што пацвярджаецца вынікамі апытання.

Варта зазначыць і тое, што прадстаўленыя ў апытальніку варыянты не ахопліваюць усёй разнастайнасці моўных інавацый. У прыватнасці, не былі ўключаны пытанні, што датычацца інавацый у лексіцы. Такім чынам, праблема варыянтнасці і стаўлення носьбітаў беларускай мовы да наяўных варыянтаў яшчэ не вырашаная і патрабуе далейшых даследаванняў.

М. Л. Савасцюк (Мінск)

З НАЗІРАННЯЎ НАД ГРАФІЧНЫМ АСВАЕННЕМ АНГЛІЦЫЗМАЎ У БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

У мове сучаснай прэсы назіраюцца разнастайныя спосабы графічнага асваення англіцызмаў: транслітэрацыя, трансфанацыя, трансплантатыя. У сувязі з высокай хуткасцю, з якой у апошні час з'яўляюцца англіцызмы ў беларускай мове, яны не заўсёды паспяваюць адаптавацца да нормаў мовы-рэцыпіента і атрымаць кірылічную «вопратку». Па гэтай прычыне вельмі распаўсюджаным у апошнія гады стаў спосаб трансплантатыі, пры якім слова без змен трапляе ў беларускую мову. Адначасовае жаданне аднапавяць запазычэнне ў прымаючай мове становіцца падставай для ўнікнення і варыянта, які мае сваё графічнае выражэнне ў кірыліцы. Каб прадэманстраваш гэту тэндэнцыю, у далейшым артыкуле мы даследуем перыядычны друк за 2003-2006 гады.

Вэб-сайт / веб-сайт / web-site ← web-site

Гэты англіцызм, з аднаго боку, мае вышэй апісанае графічнае выражэнне — SMSka, і ў той жа час, пры дапамозе спосабу трансфанацыі і зноў жа словаўтваральнага суфікса -к- з'яўляецца яшчэ адзін графічны варыянт дадзенага слова — эсэмэска: «Прызнацца, я не надта верыў у тое, што Арыём атрымае SMSку.» (Маладосць, №11, 2005); «Арыф такія эсэмэскі піша: «Добрай раніцы! Жадаю прыёмна правесці дзень. Кахаю ўсім сэрцам.» (Чырвоная змена, 09.09.2005).

VIP / V. I. P. ← V. I. P.:

«Акрамя таго VIP-залы, канферэнц-зала, у якой умяшчаецца да двухсот чалавек, доступ у Інтэрнет дазваляюць сумяшчаць бізнес-актыўнасць з алапачынкам на прыродзе.» (Маладосць, №12, 2005); «Хтосьці з мудрых сказаў, — прызнаецца сённяшні госць V. I. P. старонкі «К», — калі можаш не пісаць, не пішы...» (Культура, №49, 19–25.11.2005); «І паколькі яе першы ў жыцці канцэрт адбыўся для самай што ні ёсць «V. I. P.вай» публікі, дзяўчынка павінна была атрымаць добры стымул для творчага росту.» (Культура, №47, 19–25.11.2005).

Але ж сустракаюцца і такія выпадкі, калі слова ці абрэвіятура не пастаяе набываць кірылічнае адлюстраванне ў беларускай мове і перадаецца выключна праз лаціну: «...1/4 мільярд складае дыстанцыя, якую прабягалі амерыканскія *missile-cars*...» (Чырвоная змена, 09.09.2005); «...пагэнанцыяльная колькасць абанентаў шырокапаўсюднага доступу ў Інтэрнет, тэхналогіі *WiMAX* і *UMTS* у краіне можа склаасці каля паўмільяна.» (Беларусь, №5, 2006); «У складальнік «Наша музыка -2» увайшлі п'ятнаццаць трэкаў беларускіх гуртоў, што граюць рок-музыку ў розных стылях ад поп-рока да *independent*» (Згода, 24.09.2004).

У выніку вывучэння тэндэнцый у засваенні англіцызмаў можна зрабіць вывад, што далейшая практыка выкарыстання падобных слоў у мове прэсы, падтвердзіць пэўны варыянт графічнага засваення запазычанняў з англійскай мовы, аддаўшы перавагу кірыліцы або лацінцы ў напісанні кожнага канкрэтнага слова ці абрэвіятуры.

Т. М. Сакун (Мінск)

ПАЎТОРНЫЯ ЗАПАЗЫЧАННІ НА СТАРОНКАХ ПЕРЫЯДЫЧНЫХ ВЫДААННЯЎ 20–30-Х ГГ. XX СТ.

Паўторныя запазычанні — гэта словы іншамовнага паходжання, функцыянальны статус якіх змяняўся на працягу гісторыі: яны то ўваходзілі ў актыўны ўжытак, то страчвалі сваю значнасць. Фармальна-семантычная адаптацыя такіх лексем адбывалася з перапынкамі.

На старонках беларускамоўных перыядычных выданняў 20–30-х гадоў XX ст. сярод іншамовнай лексікі, якая ўжывалася з глосамі, былі паўторныя лексічныя запазычанні, вядомыя са старабеларускага